

Forfatter: Kingo, Thomas

Titel: Digtning i udvalg

Citation: Kingo, Thomas: "Digtning i udvalg", i Kingo, Thomas: *Digtning i udvalg*, udg. af Marita Akhøj Nielsen , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1995, s. 536.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-kingo09val-shoot-idm140375700247600/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Digtning i udvalg

- 294 Melodien er komponeret af Johann Schop, og Kingo har kendt den fra Johann Rist: *Frommer und gottseliger Hausmusik*, 1654.
- 295 Melodien er af M. Jacobi og findes i Johann Rist: *Frommer und gottseliger Hausmusik*, 1654.
- 296 Melodien er af ukendt oprindelse.
- 297 Kingos evt. forlæg for denne melodi kendes ikke.
- 298 Melodien, hvis oprindelse er uvis, kendes under titlen »Puer natus in Bethlehem» fra en holl. nodebog fra 1671, udg. af Jul. Röntgen: *Uitgave XXXVII van de Vereeniging voor nederlandsche Muziekgeschiedenis*, 1918.
- 298-299 Melodien (DDK nr. 103) er af ukendt oprindelse, men har været udbredt, også før Kingo brugte den. Han kan have kendt melodien fra Jacob Worms »Kalotvise» (1669), der er et personligt angreb på Kingo.
- 300 Melodien (DDK nr. 386) er af ukendt oprindelse, men meget udbredt i Kingos samtid, både til religiøse og verdslige sange; han benyttede den senere selv til »Candida» (s. 391-394).
- 301 Kingos evt. forlæg for denne melodi kendes ikke.

De Fattiges udj Odensee Hospital ... Suk og Søgning

Trykt efter SS II, s. 137-140, der med enkelte rettelser gengiver håndskriftet Additamenta 2° 148 i Det kongelige Bibliotek. Digtet kan ikke dateres med sikkerhed, men er fra perioden 1680-1685.

- 302 *Odensee Hospital*: grundlagt 1279; i 1539 gjorde Christian III det til hospital for fattige, syge og gamle på Fyn. Som biskop førte Kingo tilsyn med hospitalet. – *Søgning*: ansøgning.
- 1 *nast*: foruden.
  - 2 *Fenlad*: tilgiv.
  - 3 *Væ*: smerte.
  - 4 *usoolet*: ikke solbeskinnet.
  - 5 *Lemners*: indlagtes.
  - 9 *trøste*: skal hjælpe, trøste.
  - 10 *som*: knyttet til *de*.
  - 12 *Mens*: men, – *lange*: på langs.
  - 16 *Saa*: sådan, – *lange*: langvarige, – *Værk*: pine; gigt.
  - 18 *opholasmad*: nødvendige mad.
  - 19 *holdes ... op*: opretholdes livet.
  - 22 *hvis*: knyttet til *Een og fleer*.
  - 23 *og har*: og som har, – *alt*: allerede, – *levet ud*: overlevet.

- 24 *Dig foruden*: undtagen dig.
- 25 *skratte*: skranter; hoster; hæst, – *stedse*: konstant.
- 30 *Job*: jf. Job 2,7. – *Lazarus*: jf. Luk. 16,20.
- 31 *blæst*: pustet; spyttet.
- 32 *et Silt*: jf. historien om Lazarus, Luk. 16,21.
- 33 *de*: dem der, – *saason*: ligesom, – *Ekster*: dyr.
- 34 *fæster*: retter.
- 36 *hart*: hårdt.
- 39 *Hvidder*: højer.
- 40 *banke ... til*: slår sig mod.
- 41 *intet*: ikke, – *vare*: tage i agt.
- 43 *kipper*: skælver, banker, – *vil*: et ved at, – *give (...)* *op*: opgive.
- 44 *spyt*: spyttet, – *af*: ud af.
- 45 *Vaandis*: lider, – *lige*: lig.
- 46 *blanke*: den blanke, skinnende (nl. pga. den opsvulmede hud).
- 47 *Før*: pga., – *Hovetværk*: hovedpine, – *Sidesting*: spec. lunge(hinde)betændelse.
- 48 *Vildelse*: forvirring; sindssyge, – *Bud*: skade.
- 51 *De her*: så at de har.
- 52 *forset*: forsynet.
- 53 *end*: endnu.
- 55 *Guås Hævere*: en præst.
- 56 *Olie og Vin*: jf. Luk. 10,34, hvor den barmhjertige samaritaner behandler den overfaldnes sår med olie og vin; med *Vin* betyder antagelig også til nadveren.
- 58 *Fromme*: retskafne; gode; fromme.
- 59 *Opgang*: solopgang.
- 60 *Ledemoed*: lemmer, jf. 1.Kor. 12,12-27, hvor de kristne betegnes som lemmer i Kristi legeme.
- 61 *Den ubarmhjertige Soldat*: Efter Christian V's hærreform 1679-1680 bestod hæren af lejetropper, der skulle lønnes af dele af krøgdødet. Odense hospital havde som økonomisk fundament jordbesiddelser, og der er muligvis her tale om specielt de lejesoldater, der skulle underholdes af hospitalets gods, – *suet*: suget.
- 63 *Stavn*: hjemstavn; bolig.
- 64 *Christi Arme*: Kristi fattige, nl. hospitalets beboere, – *ders*: nl. bolig, – *plad*: fuldstændig.
- 65 *Her ... Der*: her bliver en hængende, – *før ... Arme*: for (at bede for) sin (egen) forladte gård og de fattige (på hospitalet, som ikke vil modtage noget fra ham, hvis han fordrives fra sin gård).

- 66 Det: så at.
 304 67 *Landsknegets*: soldatens. – *Time Trop*: truende, voldsomme trop. – *flax*: straks.
 68 *Om*: selvom. – *før sine*: til sine, nl. hospitalets beboere.
 70 *Krelas*: uden kvæg. – *maae han*: han må. – *byden binde*: lægge byrde, nl. skat.
 71 *førnaar*: har råd til.
 72 *gaaer*: gå.
 73 *saar just*: lige netop.
 74 *skamme mig*: skamme mig ved.
 80 *af: fra*. – *til Jesu Saar*: jf. Matt. 25,31-40, hvor de nødlidende identificeres med Jesus.
skyldige: af pligt bundne.

Fynske Mercurius

Trykt efter SS I, s. 305-306, der med enkelte rettelser gengiver teksten i håndskriften Rostgaard 2° 152 i Det kongelige Bibliotek.

- 305 *Fynske Mercurius*: Titlen spiller på *Den danske Mercurius*, den ældste dansksprogede avis, der blev forfattet af Anders Bording (1619-1677) og udkom månedlig 1666-1677. *Den danske Mercurius* var ligesom Kingos lille digt affattet i alexandrinere. Avisen har navn efter den rom. gud Merkur, gudernes sendebud, der fremstilles med vinger på sko og hat.
 1 *Vinged Post*: bevingede postbud, nl. Merkur. – *Mets*: siden. – *saar*: sådan.
 2 *kaste*: kastede.
 3 *Hør*: sækken. – *høj*: høj, bast.
 4 *futte-oe*: hvile til at få varmen.
 5 *Tø*: rens. – *riim-gode*: af rim dækkede. – *vandglaf*: om is.
 6 *Forsmelte*: smelte.
 7 *schonsteens Ild*: kaminild.
 8 *I merff*: siden. – *vacher*: elskværdigt.
 9 *Hvor*: hvordan. – *Belt*: nl. Storebælt. – *den*: bæltet. – *førseylet*: forsejlet.
 10 *op dreven*: opbygget.
 11 *Kudsche*: kuske.
 12 *i hestehaar* ...: nl. i stedet for i sejl. – *Klusse taaed*: snor med en klamp.
 13 *Øst og vester-Søe*: havet mod øst og vest.
 14 *hart*: hårdt. – *op bundne*: bundet op; tøjret.